

Белешки за тренерите

Вовед

Целта на ASD-EAST белешките за тренери е да обезбедат насоки за користење на ASD-EAST материјалите. Материјалите се во согласност со програмата за обука ASD-EAST (види посебен документ), што ги одразува потребите на специјалните едукатори, како што се утврдени во извештајот за мапирање ASD-EAST

Избор на обучувачи

Прво и најважно е да изберете обучувачи кои се искусни и кои можат самоуверено да ги презентираат материјалите. Обучувачите треба да бидат свесни за потребите и перспективите кои се различни меѓу специјалните и редовните училишта. Учесниците на самата обука ќе сакаат да поставуваат прашања и може да бидат скептични доколку обучувачот има ограничено искуство во својата област (искуства од редовно или посебно училиште). Корисно е ако обучувачот има искуство во областа што ја презентира и се чувствува удобно да одговори на специфичните прашања што можат да ги имаат присутните. Обучувачите би требало да имаат однапред подготвени идеи за примери и сценарија за ученици. Луѓето сакаат да слушаат вистински приказни. Ова ја прави обуката да изгледа порелевантна и им помага на наставниците да ги разберат придобивките од истата.

Акциони точки

Користете го Слајдот за рефлексија на крајот од секоја сесија за да ги натерате наставниците да размислат за три работи што ги научиле од сесијата и за три работи што би сакале да ги спроведат во своите училишта. Акцентот треба да биде на тоа да се обидеме, да помогнеме да ги водиме наставниците за да направат промени и адаптации во училиницата или пак опкружувањето во училиштето. Се надеваме дека обуките ќе ги инспирираат вработените да направат промени во нивната пракса. Одвојувањето на одредено време за размислување за обуката и размислувањето како да се спроведе наученото во своето училиште ќе ги зголеми шансите учесниците да ја сметаат обуката практична и корисна.

За модулите

Модулите 1, 2, 3 и 5 од обуките се достапни во два различни формати - едниот погоден за кадар кој работи во посебни училишта, другиот за вработените во редовните училишта – кои работат со деца на возраст од 6 до 11 години. Можеби ќе треба да ги прилагодите или комбинирате елементите на двете презентации за да одговараат на вашата публика.

Модулот 4 е достапен во пократка верзија на воведното ниво и понапредната верзија. Изберете го оној што одговара на вашиот стил на предавање и претходно знаење на вашата публика.

Модул 1 : Комуникација (вербална)

Овој модул е погоден за наставници во редовните училишта или за оние што образуваат учениците со експресивни јазични вештини од 3-4 зборови или повеќе.

Слајд 3 - Energiser/Ice breaker Активност

Замолете го секој член од групата да замисли едно животно и потоа да се постави на одреден простор според редоследот на висината / големината на замисленото животно, без да зборува. Ако има голем број учесници (20 или повеќе), може да изберете да ги поделите во групи од околу 10. Учесниците имаат само две минути за да го сторат тоа – потенцирајте дека ќе треба да бидат брзи.

Не давајте повеќе помош, насоки или упатства и не ја потенцирајте важноста да не се зборува. Целта е учесниците да откријат други начини на комуникација едни со други. На крајот на вежбата, треба да останат на местото во редот и кажете им дека можат да откријат какво животно се.

Кога учесниците ќе се вратат на своите места, прашајте како се чувствуваа додека ја извршуваа задачата- потенцирајќи ги фрустрациите што не можат да комуницираат ефективно. Овој слајд треба да трае вкупно не повеќе од десет минути.

Слајд 4

Дискутирајте околу комуникацијата како двонасочна активност - осврнувајќи се на претходната активност и искуствата што ги доживеале учесниците.

Слајдови 5 и 6

Објаснете ја секоја потточка со цел учесниците да ги разбираат конкретните потешкотии.

Слајдови 7 и 8

Можеби треба да опишете зошто овие техники се корисни за учениците со аутизам. Нагласете ја бавната обработка на аудитивните информации. Оваа способност се намалува уште повеќе кога детето е под стрес. Не е непристојно да користите помалку зборови на против ова му помага на ученикот во аудитивната обработка на говорот.

Слајд 10

Овој слајд ги воведува трите наслови за експресивна комуникација. Н.Б. ќе разгледате подетални информации за секоја од овие во следните слајдови.

Слајд 11

Охрабрете ги учесниците да поминат неколку минути размислувајќи за учениците што ги учат, забележувајќи ги работите со кои на ученикот можеби ќе им треба поддршка.

Слајд 12

Овие се практични идеи за да се поддржи ученикот при комуникација. Давајте примери со цел подобро да им се прикаже на учесниците развивањето на комуникацијата

Слајдови 16 и 17

Ова се корисни ресурси на англиски јазик. Можеби имате корисни ресурси на вашиот јазик што сакате да ги споделите.

Слајд 18

Поделете ја групата на две помали групи- по една на секоја страна од просторијата. Поставете ги групите да се движат едни кон други додека не почувствуваат дека се наоѓаат на удобно растојание за разговор. Забележете дека ова може да биде различно за секоја индивидуа, на пр. некој што е срамежлив можеби не сака да се приближува кон другите. Поставете ги групите еден чекор поблизу едни кон други. Дали се чувствуваат непријатно? Заплашени? Направете два чекори наназад. Дали се чувствувате премногу далеку сега? Ако имате

хулахоп (за демонстрации), демонстрирајте како тоа може да се искористи за да се прикаже визуелно удобен, интимен простор за разговор. Или обидете се да ги испружите рацете како визуелен маркер за тоа колку треба да биде растојанието. Запомнете дека лицето со аутизам може да не ја чувствува непријатноста што ја чувствуваме кога е премногу блиску. Треба да обезбедиме многу јасни визуелни правила и упатства за тоа што е соодветно растојание за разговор.

Слајд 19

Може да се подготват поттикнувачи за разговор за учениците.

Слајд 20

Употребата на зборовите „очекувано“ и „неочекувано“ наместо „правилно“ и „погрешно“, се поврзува со идеите за социјално размислување, што се објаснети во Модул 3

Слајд 21

Воведување на гласовна скала преку играње улоги може да биде корисно за учениците со аутизам. Ако имате примери на говорна скала, споделете со учениците.

Слајд 22

Многу деца со аутизам не иницираат комуникација и треба да се научат што ќе добијат од разговорот (покрај тоа што ќе бидат исполнети нивните итни потреби или барања). Исто така, треба да ги научат социјалните очекувања кога водат разговор со другите.

Слајд 23

По наставата на специфични вештини, важно е да се создадат многу различни можности за учениците да ги практикуваат овие вештини.

Модул 1 комуникација (предвербална)

Оваа верзија на Модул 1 е погодна за наставници кои работат главно со деца чиј развој на говорот е на провербално ниво или за оние кои имаат многу ограничени јазични вештини.

Слајд 3 - Energiser/Ice breaker Активност

Замолете го секој член од групата да замисли едно животно и потоа да се постави на одреден простор според редоследот на висината / големината на замисленото животно, без да зборува. Ако има голем број учесници (20 или повеќе), може да изберете да ги поделите во групи од околу 10. Учесниците имаат само две минути за да го сторат тоа – потенцирајте дека ќе треба да бидат брзи.

Не давајте повеќе помош, насоки или упатства и не ја потенцирајте важноста да не зборувате. Целта е тие да откријат други начини на комуникација едни со други. На крајот на вежбата, треба да останат на местото во редот и кажете им дека можат да откријат какво животно се.

Кога учесниците ќе се вратат на своите места, прашајте како се чувствуваа додека ја извршуваа задачата-потенцирајќи ги фрустрациите што не можат да комуницираат ефективно. Овој слајд треба да трае вкупно не повеќе од десет минути.

Слајд 4

Дискутирајте околу комуникацијата како двонасочна активност - осврнувајќи се на претходната активност и искуствата што ги доживеале учесниците.

Слајд 5

Нагласете дека различните ученици имаат различни предизвици. Можеби ги имаат сите овие проблеми или комбинација само од некои.

Слајд 7

Првата точка е најважна! **Зборуваме премногу.** Ова може да биде толку тешко за детето да процесира, но сепак имаме желба да зборуваме повеќе кога работите не одат добро. Бидете сигурни дека споделувате примери на пр. Наставничката која бара од дете да престане да работи и да седне на столот, првично може да рече: „Може ли да дојдеш и да седнеш тука Јован, те молам“. Ако Јован не одговори, тогаш таа може да го повтори барањето, но го повторувајќи велејќи: „Ајде, седни тука, те молам Јован“. Ако Јован сè уште не реагира, ќе користи одреден тон на гласот и ќе рече: „Јован, седи овде“ и со гест ќе покаже каде сака тој да седне. Јован најверојатно ќе одговори во овој момент бидејќи упатството е кратко и јасно а наставничката го привлече вниманието со тоа што го кажа прво неговото име. Јован сега може да ја обработи инструкцијата и не му пречи дали наставничката ја користи фразата „Те молам“!

Слајд 8

Нагласете дека контактот со очи не смее да биде присилен. Толку често, ние бараме контакт со очите како индикација дека детето слуша. Контактот со очи може да биде многу тежок за деца со аутизам.

Слајд 10

Оваа фотографија ќе треба да се објасни. Прв чекор за комуникација е барањето на одреден предмет. На пример, не дозволувајте ученикот само да отвори шкаф и да земе што сака. Имајќи фотографии од предмети што можат да бидат избрани на вратата, ученикот може да ја избере фотографијата од предметот што го сака. Потоа, тие ја разменуваат фотографијата со возрастна лице за да го одберат предметот што го бараат. Ова е комуникативна размена. Детето учи да комуницира со некој за да ги задоволи своите потреби. Некои деца ќе ја земат раката на возрастна лице и ќе однесат до предметот што сакаат да го имаат. Прашајте ги учесниците дали има други примери на почетни комуникациски вештини за кои можат да размислат.

Слајд 11

PECS, Системот за комуникација со размена на слики, е формализиран метод за да се научат почетните чекори за комуникација. Има 6 фази и истите ученикот треба да ги усвои по дадениот редослед. Важно е да не пропуштите некоја од раните фази и да започнете веднаш на фазата 4, 5 или 6.

Слајд 12

Видеото ги прикажува првите четири фази на PECS -Системот

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Додаток 1 Препис: Видео за размена на слики

Видео: <https://www.youtube.com/watch?v=s2CyA-lRakI&feature=youtu.be>

Слајд 13

Демонстрирајте ги првите четири фази, а потоа учесниците да го вежбаат во групи од три. **Обезбедете картички и ленти за реченици што ќе бидат достапни за учесниците.**

Слајдови 14 и 15

Објаснете ја подетално важноста и релевантноста на секоја. Дајте што е можно повеќе примери од вашата пракса за последните две точки од курсумот на Слајд 15.

Слајдови 16, 17, 18, 19

Можеби сакате да покажете свои примери на различни PECS книги, покажувајќи дека ти можат да бидат индивидуализирани и организирани на различни начини, на пр. организирање по тема.

Слајд 20

Додадете какви било врски до локалните веб-страници или линкови до клипови на YouTube на вашиот јазик.

Слајдови 21-24

Пред да ги научите следните неколку слајдови, проверете дали сте запознаени со знаците што се користат. Ако имате алтернативен едноставен знаковен јазик, заменете со локално видео и линкови до тој систем на знаковен јазик.

Додаток 2 Препис: Едноставен јазик за знаци

Видео: <https://www.youtube.com/watch?v=eJYeyYpcxgg&feature=youtu.be>

Слајд 25

Ако имате вистински примери на помошна технологија, тогаш прикажете ги на групата. Можеби ќе сакате да ги замените фотографиите на презентацијата.

Модул 2 Емоционална регулација (Редовни училишта)

Слајд 4

Важно е да се напомене дека може да има и други причини за овие однесувања. Тие често се зголемуваат кога ученикот станува се повеќе емотивно дисрегулиран

Слајд 6

Маслов (1943, 1954) изјавил дека луѓето се мотивирани да постигнат одредени потреби и дека некои потреби имаат предност пред другите.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Нашата најосновна потреба е за физички опстанок и ова ќе биде првото нешто што го мотивира нашето однесување. Откако ќе се исполни тоа ниво, следната потреба е за емоционална стабилност и безбедност. Ако детето е емотивно дисрегулирано, нема да биде подготвено за учење и нема да може да го постигне својот целосен академски потенцијал.

Слајд 8

Накратко објаснете го (не детално) секој фактор и каква е улогата на наставникот во поддршката на ученикот.

Слајд 9

Овој слајд ги претставува четирите чекори на емоционално регулирање. Важно е да се започне со Чекор 1, дури и за уленици со просечни интелектуални способности

Слајд 10

Водете сметка дека наставниците посветуваат значително време на „пријатните“ емоции со своите ученици (среќни или добри). Треба да бидете сигурни дека пријатните емоции се добро разбрани пред да ги истражите спротивните емоции (тажни или непријатни). Овие емоции можеби треба да бидат експлицитно укажани на учениците во исто време кога тие го доживуваат чувството, на пр. „Ох- гледам дека ти се допаѓа да јадеш чипс! Ти си „среќен““.

Запомнете дека ученикот може да користи широк спектар на емотивен речник, но може да не ги разбира своите чувства. Важно е да се запамети дека без оглед на академската способност на ученикот, не смеете да направите претпоставки за нивото на нивното разбирање. Затоа, важно е да се започне од самиот почеток кога учиме емоционално разбирање.

Слајд 11

Ако ги научиме учениците да означуваат слики од лица или емотикони не значи дека учениците ќе покажат вистинско разбирање на емоционалната состојба. Тоа е само етикетирање зборови до слики.

Слајд 12

Користењето на прегледот на „човек од ѓумбир“ за да ги снимите физичките промени со идентификувана емоција, им помага на децата да ги визуелизираат многуте разлики што можат да бидат посуптилни или внатрешни, како и поочигледни.

Оваа активност може да се изврши индивидуално или во мали групи. Нацртајте контури на човек на лист хартија А4 за секое одделно дете и замолете ги да размислат што се случува со телото внатрешно и надворешно за конкретна емоција. Запомнете работи како изрази на лицето, брзина на дишење, тон на глас, итн. Нацртајте ги контурите и етикетата на човекот од ѓумбир. На дното на листот, напиши кои ситуации ќе ги натераат да ја почувствуваат таа емоција.

Слајд 15

Идентификувајте со детето различни бои и броеви што претставуваат емоции. Можеби сте изненадени од тоа кои бои ги избираат - на пример, ако нивната омилена боја е црвена, тие може да се идентификуваат со тоа дека претставува повеќе среќа отколку лутина. За повеќето деца, скала од 1 до 5 е доволна. Бидете свесни дека некои ученици и можат да разберат само поограничен опсег на емотивни состојби.

Слајдови 16 и 17

Ве молиме наведете какви било примери на скали што можеби сакате да ги споделите. Имајте примероци за да ги разгледаат учесниците тоа може да биде многу корисно.

Слајдови 18 и 19

Играта „Јаже“ е активност што може да се користи индивидуално со ученикот, но всушност е поефикасна кога се реализира како групна или активност на ниво на одделение.

Земете долго јаже ставете знак „Многу среќен“ на едниот крај и знак „Загрижен“ или „Многу вознемирен“ на другиот крај, неутрален во средина. Прочитајте или поделете различни сценарија; и измерете како се чувствува во конкретната ситуација секој ученик –учениците треба да се наместат на онаа положбата на јагето која е најблизу до нивните чувства . Изберете примери кои претпоставувате дека кај учениците можат да предизвикаат емоции.

После секој одговор , прашајте ги учениците зошто се чувствуваат на тој начин и потенцирајте дека не постои правилен или погрешен начин да се чувствуваме и дека сите имаме различни емотивни одговори на истата ситуација.

Слајд 20

Користете ги истите ресурси и техники, како што е човекот од ѓумбир, за да креирате брошура со ученикот за овие покомлексни емоции на кои ученикот подоцна може да ги погледне и да се осврне на нив.

Слајд 22

Запомнете дека децата со аутизам нема интуитивно да ги поврзуваат однесувањето, мислите и емоциите.

Слајд 23

„Рани предупредувачки знаци“ се суптилните промени што се случуваат помеѓу пријатни и непријатни емоционални состојби. За многу ученици, промената на емоционалната состојба нема предупредувања или причини за истата и може да не покаже промена во изразот на лицето. Примери за можни знаци на рано предупредување се повторувачки движења или викање, џвакање облека, прсти или предмет, стегање тупаници и сл. За некои ученици е важно возрасните да бидат свесни за раните предупредувачки знаци и да го одвлекуваат вниманието или да ја превенираат непријатната емоционална состојба од ескалацијата. За пофункционални ученици, научете ги што да прават кога ќе ги искушат овие рани предупредувачки знаци. Можеби ќе треба многу вежбање и поттикнување и може да потрае значително време за тие да можат самостојно да го идентификуваат ова.

Слајд 24

Идејата за „Прирачник за емоционални алатки“ (развиен од Тони Атвуд) е да развие различни видови „алатки“ кои ќе помогнат во предизвиците поврзани со негативните емоции (на пример: вознемиреност, лутина, депресија и сл.). Споделете неколку примери на пакувања со алатки или кутии со учесниците, вклучително и некои од примерите од слајд 23. „Пријатели за помош“ се фотографии или картички пишани имиња на клучни луѓе со кои детето има добри односи, распределени на соодветно со цифра на секој прст од раката . Направете визуелен приказ за тоа цртајќи околу нивната рака и обележувајќи ја секоја цифра со личност или милениче. Идејата е да се идентификуваат различни луѓе на училиште или дома кои можат да им

помогнат кога имаат проблем или се под стрес. Оваа идеја се користи во Заштитничките однесувања (Di Margetts 1990).

Слајд 25

Ако има добри локални ресурси или стратегии, вклучете ги овде. Можеби ќе сакате да споделите кратки примери на вежби за дишење и идеи за само-масажа со учесниците. Еве неколку идеи што можеби сакате да ги користите:
Само - масажа

- Загрејте ги рацете, потоа поставете ги над очите и почувствувајте го преносот на топлина низ вашето лице.
- Масажа околу рамото и клучната коска со помош на вашиот показалецот и средниот прст од спротивната рака.
- Ставете ги прстите во ушите и слушајте го чукањето на срцето. Концентрирајте се на ритмички звук на отчукувањата на срцето .
- Поставете го палецот зад вашата ушна школка и нежно направете мали кругови на ушниот лобус со показалецот.
- Користејќи ги двете раце, започнете во центарот на челото и нежно допрете го над горниот дел од главата со помош на прстите до тилот на вратот и повторно назад.
- Нежно стиснете го врвот на носот, а потоа нежно притиснете под очите.

Вежби за дишење

- Држете ги двете раце пред вас и нежно испуштете ги на врвовите на секој прст и палецот како да гасите свеќи на роденденска торта.
- Земете длабок здив, држете го носот и издувајте ги образите како да нуркате под вода. Бројте до три и испуштајте го здивот полека. Повторете 2 или 3 пати.
- Додека дишете, вдишете силно на нос 3 или 4 пати, а потоа полека издишувајте.
- Земете длабок здив и полека испуштете го како „рикање“ на лав!
- Земете длабок здив и замислете да дувате во пламени од оган додека издишувате. Погледнете колку далеку стигнуваат пламените!
- Земете здив бавно и полека испуштете го. Повторете неколку пати; замислувајќи ги вашите воздишки, како бранови што се тркалаат, а потоа исчезнуваат со плимата.
- Земете длабок здив и полека надувајте балон. Замислете си дека балонот станува се поголем и поголем. Затворете ги очите и оставете го балонот да лебди полека нагоре.
- Земете длабок здив и направете облик О со устата. Оставете го здивот нежно и стабилно. Издувајте го целиот воздух, а потоа земете уште еден длабок здив.
- Ставете ги рацете на стомакот и чувствувајте како дишете, стомакот се крева нагоре. Издишете и почувствувајте дека стомакот се спушта. Повторете неколку пати.
- Земете здив и додека дишете, составете ги усните заедно и потпевнувајте. Погледнете дали можете да ги направите усните да скокоткаат. Сега, видете дали можете да го преместите звукот на носот и главата.

Слајдови 26 и 27

На детето не би му користеле сите овие стратегии. Изберете само што е корисно или што најдобро функционира за одредена личност .

Слајд 28

Преку употреба на визуелни сценарија или упатства, научете ја индивидуата како да реагира кога ќе доживее различни типови емоции и ситуации. Социјалните приказни може да бидат корисен начин да го направите ова (подетално објаснето во Модул 3).

Слајд 29

Врз основа на техниките на когнитивна бихејвиорална терапија, Зони на регулација е програма која користи четири бои за да им помогне на учениците да ги идентификуваат своите чувства и нивото на будност и обезбедува стратегии за поддршка на емоционалната регулација. Со разбирање како да ги забележат сигналите на нивното тело, да детектираат предизвикувачи, да прочитаат социјален контекст и да размислат како нивните однесувања влијаат врз оние околу нив, учениците учат да ја подберат емоционалната контрола, сензорната регулација, самосвесност и вештини за решавање проблеми. Овој ресурс е достапен преку разни онлајн продавници.

Слајд 30

Просоцијално однесување – различни однесувања кои покажуваат грижа и емпатија, како што се помагање на другите, споделување, утеша, чувство на загриженост за другите, како и соработка со нив. За овие вештини ќе треба време и ќе треба да се учат кога се случуваат конкретни ситуации. Учениците со аутизам наидуваат на потешкотии при поврзување на претходните искуства со моменталната ситуација.

Модул 2 Емоционална регулација (Посебни училишта)

Слајд 4

Важно е да се напомене дека може да има и други причини за овие однесувања. Тие често се зголемуваат кога ученикот станува се повеќе емотивно дисрегулиран.

Слајд 6

Маслов (1943, 1954) изјавил дека луѓето се мотивирани да постигнат одредени потреби и дека некои потреби имаат предност пред другите.

Нашата најосновна потреба е за физички опстанок и ова ќе биде првото нешто што го мотивира нашето однесување. Откако ќе се исполни тоа ниво, следната потреба е за емоционална стабилност и безбедност. Ако

детето е емотивно дисрегулирано, нема да биде подготвено за учење и нема да може да го постигне својот целосен академски потенцијал.

Слајд 8

Накратко објаснете го (не детално) секој фактор и каква е улогата на наставникот во поддршката на ученикот.

Слајд 9

Овој слајд ги претставува четирите чекори на емоционално регулирање. Важно е да се започне со Чекор 1, дури и за уленици со просечни интелектуални способности

Слајд 10

Водете сметка дека наставниците посветуваат значително време на „пријатните“ емоции со своите ученици (среќни или добри). Треба да бидете сигурни дека пријатните емоции се добро разбрани пред да ги истражите спротивните емоции (тажни или непријатни). Овие емоции можеби треба да бидат експлицитно укажани на учениците во исто време кога тие го доживуваат чувството, на пр. „Ох - гледам дека ти се допаѓа да јадеш чипс! Ти си „среќен““.

Запомнете дека ученикот може да користи широк спектар на емотивен речник, но може да не ги разбира своите чувства. Важно е да се запамети дека без оглед на академската способност на ученикот, не смеете да направите претпоставки за нивото на нивното разбирање. Затоа, важно е да се започне од самиот почеток кога учиме емоционално разбирање.

Слајд 11

Ако ги научиме учениците да означуваат слики од лица или емотикони не значи дека учениците ќе покажат вистинско разбирање на емоционалната состојба. Тоа е само етикетирање зборови до слики.

Слајд 12

Со посposобни студенти, употребата на „човек од ѓумбир“ за цртање и обележување на физичките промени за време на специфичните емоции е корисна активност. Охрабрете ги да идентификуваат кои работи прават да се чувствуваат така.

Слајд 15

Идентификувајте со детето различни бои и броеви што претставуваат емоции. Можеби сте изненадени од тоа кои бои ги избираат - на пример, ако нивната омилена боја е црвена, тие може да се идентификуваат со тоа дека претставува повеќе среќа отколку лутина. За повеќето деца, скала од 1 до 5 е доволна. Бидете свесни дека некои ученици и можат да разберат само поограничен опсег на емотивни состојби.

Слајдови 16 и 17

Ве молиме наведете какви било примери на скали што можеби сакате да ги споделите. Имајте примероци за да ги разгледаат учесниците тоа може да биде многу корисно.

Слајдови 18 и 19

Играта „Јаже“ е активност што може да се користи индивидуално со ученикот, но всушност е поефикасна кога се реализира како групна или активност на ниво на одделение.

Земете долго јаже со знакот „Многу среќен“ на едниот крај и знакот „Загрижен“ или „Многу вознемирен“ на другиот крај, неутрален во средина. Прочитајте или поделете различни сценарија; и измерете како се чувствува во конкретната ситуација секој ученик – учениците треба да се наместат на онаа положбата на јажето која е најблизу до нивните чувства. Изберете примери кои претпоставуваат дека кај учениците можат да се предизвикаат емоции.

После секој одговор, прашајте ги учениците зошто се чувствуваат на тој начин и потенцирајте дека не постои правилен или погрешен начин да се чувствуваме и дека сите имаме различни емотивни одговори на истата ситуација.

Слајд 19

Поделете ги учесниците во групи од четири или пет и алоцирајте на секоја група едноставна емоција, на пр. среќен, тажен, лут, вознемирен. Ако имате поголема група, можеби ќе треба двапати да користите иста емоција. Користејќи ја техниката човек од ѓумбир со големина А3 за секоја група, треба да размислат што се случува со телото внатрешно и надворешно. Запомнете работи како изрази на лицето, брзина на дишење, тон на глас, итн. Нацртајте го прегледот и обележете на човекот од ѓумбир. На работ на хартијата, напиши кои ситуации ќе ги натера да ја почувствуваат таа емоција. Ова е вид на активност што би ја правеле со индивидуално со ученик или мала група.

Слајд 20

Запомнете дека децата со аутизам нема интуитивно да ги поврзуваат однесувањето, мислите и емоциите.

Слајд 21

„Рани предупредувачки знаци“ се суптилните промени што се случуваат помеѓу пријатни и непријатни емоционални состојби. За многу ученици, промената на емоционалната состојба нема предупредувања или причини за истата и може да не покаже промена во изразот на лицето. Примери за можни знаци на рано предупредување се повторувачки движења или викање, цвакање облека, прсти или предмет, стегање тупаници и сл. За некои ученици е важно возрасните да бидат свесни за раните предупредувачки знаци и да го одвлекуваат вниманието или да ја превенираат непријатната емоционална состојба од ескалацијата. За пофункционални ученици, научете ги што да прават кога ќе ги искушат овие рани предупредувачки знаци. Можеби ќе треба многу вежбање и поттикнување и може да потрае значително време за тие да можат самостојно да го идентификуваат ова.

Слајд 22 и 23

Идејата за „Прирачник за емоционална алатка“ (развиен од Тони Атвуд) е да развие различни видови „алатки“ кои ќе помогнат во предизвиците поврзани со негативните емоции (на пример: вознемиреност, лутина, депресија и сл.). Споделете неколку примери на пакувања со алатки или кутии со учесниците, вклучително и некои од примерите од слајд 23. „Пријатели за помош“ се фотографии или картички пишани имиња на клучни луѓе со кои детето има добри односи, распределени на соодветно со цифра на секој прст од раката. Направете визуелен приказ за тоа цртајќи околу нивната рака и обележувајќи ја секоја цифра со личност или милениче. Идејата е да се идентификуваат различни луѓе на училиште или дома кои можат да им помогнат кога имаат проблем или се под стрес. Оваа идеја се користи во Заштитничките однесувања (Di Margetts 1990).

Слајд 25

Ако има добри локални ресурси или стратегии, вклучете ги овде. Можеби ќе сакате да споделите кратки примери на вежби за дишење и идеи за само-масажа со учесниците. Еве неколку идеи што можеби сакате да ги користите:

Само - масажа

- Загрејте ги рацете, потоа поставете ги над очите и почувствувајте го преносот на топлина низ вашето лице.
- Масажа околу рамото и клучната коска со помош на вашиот показалецот и средниот прст од спротивната рака.
- Ставете ги прстите во ушите и слушајте го чукањето на срцето. Концентрирајте се на ритмички звук на отчукувањата на срцето .
- Поставете го палецот зад вашата ушна школка и нежно направете мали кругови на ушниот лобус со показалецот.
- Користејќи ги двете раце, започнете во центарот на челото и нежно допрете го над горниот дел од главата со помош на прстите до тилот на вратот и повторно назад.
- Нежно стиснете го врвот на носот, а потоа нежно притиснете под очите.

Вежби за дишење

- Држете ги двете раце пред вас и нежно испуштете ги на врвовите на секој прст и палецот како да гасите свеќи на роденденска торта.
- Земете длабок здив, држете го носот и издувајте ги образите како да нуркате под вода. Бројте до три и испуштајте го здивот полека. Повторете 2 или 3 пати.
- Додека дишете, вдишете силно на нос 3 или 4 пати, а потоа полека издишувајте.
- Земете длабок здив и полека испуштете го како „рикање“ на лав!
- Земете длабок здив и замислете да дувате во пламени од оган додека издишувате. Погледнете колку далеку стигнуваат пламените!
- Земете здив бавно и полека испуштете го. Повторете неколку пати; замислувајќи ги вашите воздишки, како бранови што се тркалаат, а потоа исчезнуваат со плимата.

- Земете длабок здив и полека надувајте балон. Замислете си дека балонот станува се поголем и поголем. Затворете ги очите и оставете го балонот да лебди полека нагоре.
- Земете длабок здив и направете облик О со устата. Оставете го здивот нежно и стабилно. Издувајте го целиот воздух, а потоа земете уште еден длабок здив.
- Ставете ги рацете на stomакот и чувствувајте како дишете, stomакот се крева нагоре. Издишете и почувствувајте дека stomакот се спушта. Повторете неколку пати.
- Земете здив и додека дишете, составете ги усните заедно и потпевнувајте. Погледнете дали можете да ги направите усните да скокоткаат. Сега, видете дали можете да го преместите звукот на носот и главата.

Слајдови 26 и 27

На детето не би му користеле сите овие стратегии. Изберете само што е корисно или што најдобро функционира за одредена личност .

Модул 3 Социјални вештини (Редовни училишта)

Слајд 3

Запомнете дека профилот на секое дете ќе биде различен. Овие се само примери на некои можни проблеми со социјализацијата.

Слајд 5

Пред да го прикажете слајдот, прашајте ги учесниците за нивното мислење за тоа што се социјални вештини . Може да има дополнителни вештини што сакате да ги додадете на овој слајд.

Слајдови 7 и 8

Овие слајдови можат да се користат како список за проверка за да видите кои вештини треба да ги научи ученикот.

Слајд 10

Развој на вештини за разговор се подетално опфатени во Модул 1.

Слајд 11

Заменете со соодветни традиционални игри од вашиот регион или нација.

Слајд 12

Ако имате примери на визуелни, социјални приказни или сценарија што помогнале во овие ситуации, подгответе пример ги за да ги погледнат учесниците.

Слајд 13

Оваа техника треба да се користи кога млад човек е дел од групата (игра игра или учествува во групна активност). Можеби ќе сакате да користите визуелен знак за да означите „замрзнување“. Вежбајте прво „замрзнување“ пред да го воведете за време на некоја активност, така што сите знаат дека застануваат, и останете многу мирни и тивки.

Слајд 17

Овој слајд покажува визуелна претстава за тоа како мислите, однесувањето и чувствата се поврзани. Децата со аутизам често треба да ги научат овие процеси. Децата со аутизам треба да знаат дека секој од овие процеси влијаат едни на други - така на пример ефектот на нашите мисли не е само изолиран. Нашите мисли навистина влијаат врз нашето однесување, итн. Концептите за социјално размислување помагаат да се научи ова.

Слајд 18

Оваа книга е достапна од многу различни онлајн продавници. Шпански и француски верзии на книгата се достапни.

Погодно е да се користи кај деца на возраст од 6 години и нагоре.

Слајд 19

Овие зборови се основниот речник за социјално размислување што се воведува во „Вие сте социјален детектив“. Учениците учат да работат на „очекувано“ однесување со помош на нивните алатки за социјални детективи (очи, уши и мозок) за да разработат што е „паметна претпоставка“ (што прават поголемиот дел од другите околу нив) и да ги развијат своите „social smarts“ (позитивно име за социјални вештини). Доколку не ги користат нивните социјални детективски вештини, тие може да направат „чудна претпоставка“ и да се однесуваат на „неочекуван“ начин. Другите луѓе можат да имаат „непријатни“ мисли за нив (забележете дека *погрешните* и *лошите* не се користат за опишување на однесувањето или мислите на другите).

Слајд 20

Овој пристап може да се користи кај учениците откако ќе се воведат концептите на „очекуван“ и „неочекувано“ однесување.

Слајдови 21 и 22

Ве молиме, покажете различни примери на мапирање на однесувањето на учесниците и потенцирајте ја разновидноста на специфични социјални ситуации што можат да се користат како теми за мапата за однесување.

Слајдови 24 и 25

Примери за ситуација и како да се изготви мапа за социјално однесување.

Слајд 26

Обезбедете им на секоја група хартија со големина А3 и наслови од слајдовите 24 и 25. Водете сметка учесниците да изберат многу специфична ситуација - не избирајте поопшта/генерална ситуација, бидејќи претставувањето со мапа ќе оди многу тешко. Пред да започнете со активност, можеби ќе сакате да прочитате список на социјални

ситуации што можеби ќе посакаат да ги разгледаат. Ако имате копија од книгата, предадете ја за да ја разгледаат учесниците.

Слајд 29

Споделувајќи пример со целата група, можеби ќе сакате да пренесете други приказни учесниците да ги разгледуваат додека ги презентирате следните четири слајдови.

Слајдови 32-38

Овие слајдови детално опишуваат како да се креира разговор со стрипови со млади лица по конкретна ситуација или социјално недоразбирање. Можеби ќе сакате да имате примери од реалниот живот што ќе им ги покажете на учесниците.

Модул 3 Социјални вештини (Посебни училишта)

Слајд 3

Запомнете дека профилот на секое дете ќе биде различен. Овие се само примери на некои можни проблеми со социјализацијата.

Слајд 5

Пред да го прикажете слајдот, прашајте ги учесниците за нивното мислење за тоа што се социјални вештини. Може да има дополнителни вештини што сакате да ги додадете на овој слајд.

Слајдови 7 и 8

Овие слајдови можат да се користат како список за проверка за да видите кои вештини треба да ги научи ученикот.

Слајд 9

Наставниците често ја потценуваат важноста на вештините за учење преку игра, бидејќи повеќето деца природно ги стекнале овие вештини до петгодишна возраст. Овие вештини претставуваат основа за успешни социјални интеракции. Децата со аутизам ги немаат овие вештини природно и треба дискретно да ги научат истите.

Слајд10

Ова е напредно ниво на вештините за игра. Започнете на ниво на вештина што ученикот не е во можност да го демонстрира и оттука започнете го поучувањето.

Слајд 11

Интензивна интеракција е техника која е дизајнирана да им помогне на луѓето на ниско ниво на развој (аутизам или тешки попреченост). Се работи на раните способности за интеракција - како да уживате во тоа да бидете со други луѓе. Да раскажувате, комуницирате, знаете, разбирате и практикувате рутина на комуникација. Овој пристап учи и развива вештини како што се: употреба и разбирање на контакт со очите, изрази на лицето,

вокализации што водат до говор, чекање на ред и реципроцитет во разговорот и структура на разговорот. Пристапот го развил Дејв Хјует, кој го основал Институтот за интензивна интеракција. Повеќе информации може да се најдат на www.intensiveinteraction.org

Слајд 12

Кога започнувате интеракција со дете, треба да имате предвид дека вие не водите - вие ги следите интересите на детето и работите според нивното темпо (не ваше). Ако имате примери за користење на овие техники со ученик, ве молиме споделете со вашата публика.

Слајд 13

Важно е да се организира времето за развој на вештини за игра. Ова е како децата учат да се дружат. Споделете активности и идеи и со родители или старатели.

Слајд 14

Во парови или мали групи, учесниците дискутираат за тоа како би развиле социјални вештини преку игра, користејќи едноставни предмети што треба да бидат достапни во повеќето училници. Распредели една од предметите лево од слајдот на секоја група за да разговара за тоа како може да се користи ефикасно за развој на вештини за игра што се наведени на десната страна на слајдот. Дајте време на секоја група да даде фидбек пред да продолжите.

Слајдови 15 и 16

Заменете со соодветни традиционални игри од вашиот регион или нација.

Слајд 19

Споделувајќи пример со целата група, можеби ќе сакате да споделите други печатени приказни за публиката да ги разгледува додека ги презентирате следните четири слајдови.

Слајд 20

Можете да побарате од учесниците да прочитаат различни воведи, средни делови и заклучоци од приказните што ги гледаат.

Слајд 24

Или како поединци или мали групи, учесниците треба да размислат за одреден ученик и ситуација да започнат да пишуваат социјална приказна за истата.

Презентерите ќе треба да циркулираат низ просторијата и да даваат совети по потреба на учесниците. Дајте им време и побарајте волонтери да ги прочитаат примерите на социјални приказни што ги креирале .

Модул 4 Сензорни потреби (Редовни и посебни училишта) - Воведна верзија

Слајд 4

Накратко запознајте ги седумте сетила. Секое сетило ќе биде разгледана индивидуално подоцна во презентацијата.

Корисен извор : [http://www.7senses.org.au/wp-content/uploads/2013/09/7-Senses-Street-Day-What-are-the-7-Senses .pdf](http://www.7senses.org.au/wp-content/uploads/2013/09/7-Senses-Street-Day-What-are-the-7-Senses.pdf)

Слајд 5

Објаснете накратко за тоа како сензорните разлики се единствени за секоја индивидуа . Поединецот може да има мешавина од хипер и хипо разлики со кое било од сетилата.

Слајд 6

Не поминувајте долго време на овој слајд, ќе следат примери за секое од сетилата .

Слајд 8

Не поминувајте долго време на овој слајд, ќе следат примери за секое од сетилата .

Слајд 9

Овој слајд ги воведува разликите во визуелната обработка. Разговарајте за секоја колона и дајте што е можно повеќе примери од реалниот живот .

Слајд 11

Овој слајд ги воведува разликите во аудитивната обработка. Разговарајте за секоја колона и дајте што е можно повеќе примери од реалниот живот .

Слајд 13

Овој слајд ги воведува миризливите и најавувачките разлики во обработката. Разговарајте за секоја колона и дајте што е можно повеќе примери од реалниот живот .

Слајд 15

Прашајте ги учесниците „ Како изгледа и како се чувствуваат кога се наоѓаат во зоната на удобност?“ „Како изгледа кога сме надвор од зоната на удобност?“

Слајд 16

Осигурајте се дека учесниците разбираат дека кога обраќаме внимание значи дека нашиот вестибуларни систем е во оптимална зона - можеме да помогнеме на децата да обрнат внимание доколку обезбедиме активности со движење.

Ова им помага на и на оние кои бараат вестибуларна информација со тоа што се хиперактивни (Вознемирено, трчаат наоколу) и на оние кои се пасивни (хипо) (бавно, мечтаење) .

И во двата случаеви на учениците им треба повеќе вестибуларни активности за да бидат во оптимална зона.

Слајд 17

Овој слајд ги воведува разликите во аудитивната обработка. Разговарајте за секоја колона и дајте што е можно повеќе примери од реалниот живот. Дobar референтен видео за ВЕСТИБУЛАРНИТЕ сетила да се покаже : <https://www.youtube.com/watch?v=pEblhUc1Pc>

Слајд 19

Овој слајд воведува проприоцептивни разлики во обработката. Разговарајте за секоја колона и дајте што е можно повеќе примери од реалниот живот. Добро видео за ПРОПРИОЦЕПТИВНИТЕ сетила да се покаже : <https://www.youtube.com/watch?v=b2iOlin3fAE&t=11s>

Слајд 21

Овој слајд ги воведува разликите во обработката на допир. Разговарајте за секоја колона и дајте што е можно повеќе примери од реалниот живот.

Слајд 24

Активност - издвојте сензорен профил за учесниците да го комплетираат со одреден ученик кој го имаат на ум. Можете да користите сензорна а листа за проверка, како што е оваа од Фонд за едукација за аутизам (засновано врз списокот за сензорни профили од Богдашина 2003). Ова е вклучено во Додаток А: [датотека: /// C:](#)

</Users/targe/Downloads/AET%20Sensory%20Assessment%20checklist.pdf>

Слајд 25

Дајте краток преглед на секој од овие пристапи. Дополнителни информации за секој пристап може да се најдат на следниве веб-страници:

<https://www.sensoryintegration.org.uk/What-is-SI>

<https://www.snoezelen.info/history/>

<https://tacpac.co.uk/>

<https://www.cpfh.nhs.uk/Document/Miscellaneous/Sensory%20Motor%20Circuits.pdf>

Слајд 26

Овие се идеи да се обидете кога вашиот ученик е во состојба на високо сензорно возбудување.

Слајд 27

Овие се идеи што треба да ги испробате кога вашиот ученик доживува ниско сензорно возбудување.

Слајд 29

Постојат идеи за поддршка на промените во училишната средина / модификации и адаптации на училиница во модулот 5.

Слајд 30

Додадете / отстранете ги сите ресурси по потреба

Модул 4 Сензорни потреби (редовни и посебни училишта) - Напредна верзија

Слајд 4

Објаснете / Разговарајте за седумте сетила ако е потребно.

Слајдови 6 и 7

Изберете слајд за наставници во посебни училишта или од редовни училишта. Помислете на свои примери на хипо- и хипер-одговорно однесување. Дадени се неколку примери:

HYPER Слушање луѓе пред да влезат во просторијата. Одбивање да соработува со наставник кој вреска. Бегање од училницата за време на часовите по музичко образование или за време на слободно време во училницата.
HYPO Се чини дека не го слуша наставникот кога е во задниот дел од училницата. Прави многу врева цело време.

Слајд 9

Прашајте ги учесниците „Како изгледа и како се чувствуваат кога се наоѓаат во зоната на удобност? Како изгледа кога сме надвор од зоната на удобност? “

Слајд 14

Врз основа на моделот на Данн, објаснете дека постојат четири начини на справување со сензорни проблеми, во зависност од чувствителноста (хипо- или хипер-) и од типот на реактивност (активна или пасивна).

Хипосензитивните деца имаат праг на висока чувствителност.

Преосетливи деца имаат низок праг на чувствителност.

- (1) барање сензација (висок праг и активна стратегија за саморегулирање) – ТЕМНО СИВА
- (2) сензорно избегнување (ниски прагови и активна стратегија за саморегулирање) - ЦРВЕНА
- (3) чувствителност на стимули (низок праг и стратегија за пасивно саморегулирање) - ЖОЛТА
- (4) ниска регистрација (висок праг и стратегија за пасивно саморегулирање) – СВЕТЛО СИВА

Следниве слајдови ги следат овие четири типа, секогаш обезбедувајте

- примери на однесување - како да се препознае дека детето го има тој проблем
- стратегии за помош воопшто за тој тип
- примери, идеи за стратегии за сите сетила

Клучни референци: Дан, В. (2007). Поддршка на децата да учествуваат успешно во секојдневниот живот со употреба на знаење за сензорна обработка. Бебиња и мали деца, 20, 84-101.

Лизгајте 15-18

Површина (4) ниска регистрација (висок праг и стратегија за пасивно саморегулирање) – СВЕТЛО СИВО

- Слајд 15 - примери на однесување - како да се признае дека детето го има тој проблем
- Слајд 16 - стратегии за помош воопшто за овој тип
- Слајд 17-18 - примери, идеи за стратегии за сите сетила

Лизгајте 19-22

Област (1) бараат сензација (висок праг и активна стратегија за саморегулирање) – ТЕМНО СИВА

- Слајд 19 - примери на однесување - како да се признае дека детето го има тој проблем
- Слајд 20 - стратегии за помош воопшто за овој тип
- Слајд 21-22 - примери, идеи за стратегии за сите сетила

Слајдови 23-26

Област (3) чувствителност на стимули (низок праг и стратегија за пасивно саморегулирање) - ЖОЛТА

- Слајд 23 - примери на однесување - како да се признае дека детето го има тој проблем
- Слајд 24 - стратегии за помош воопшто за овој тип
- Слајд 25-26 - примери, идеи за стратегии за сите сетила

Слајдови 27-30

Област (2) сензорно избегнување (ниски прагови и активна стратегија за саморегулирање) - ЦРВЕНА

- Слајд 27 - примери на однесување - како да се признае дека детето го има тој проблем
- Слајд 28 - стратегии за помош воопшто за овој тип
- Слајд 29-30 - примери, идеи за стратегии за сите сетила

Слајд 32

Активност - издвојте сензорен профил за учесниците да го комплетираат со ученички ум. Можете Активност - издвојте сензорен профил за учесниците да го комплетираат со одреден ученичкој го имаат на ум. Можете да користите сензорна а листа за проверка, како што е оваа од Фонд за едукација за аутизам (засновано врз списокот за сензорни профили од Богдашина 2003). Ова е вклучено во Додаток А: [датотека: /// С:](#)

[/Users/targe/Downloads/AET%20Sensory%20Assessment%20checklist.pdf](#)

<http://cnyspeechpathology.com/wp-content/uploads/2014/12/Short-Sensory-Profile.pdf>

Слајд 34

Можеме да замислиме сензорна „диета“ како добра храна за мозокот за да може да функционира добро. Треба да се добие вистинската диета, вистинските стимули.

Слајд 41

Додадете ресурси од локалниот контекст.

Модул 5 Модификации и адаптации (редовни училишта)

Слајд 3

Оваа презентација ќе опфати 4 клучни области: Наставни методи кои се ефективни за децата со аутизам, прашања во врска со содржината на она што се предава, адаптации кои се корисни за околината за учење и

идеите во врска со проценката на резултатите од учењето. Овие области се опфатени индивидуално во презентацијата. Погледнете го горниот десен агол за соодветната етикета за да знаете каков аспект на содржината се покрива.

Запомнете да потенцирате дека постои голема разлика во способноста кај децата со аутизам. Некои може да бараат повеќе адаптации во училищата и наставните програми од другите. Не секое дете ќе бара секоја од овие стратегии. Размислете внимателно за уникатните карактеристики на вашиот ученик. Споредете ги и прилагодете пристапи и стратегии колку што е потребно за да се намали вознемиреноста, да се промовира независност и да се зголеми потенцијалот.

Важно е да имате што поголем број реални примери на ресурси што можете да ги пренесете и да им ги покажете на учесниците на обуката.

Слајд 4

Адаптациите предвидуваат промени за учениците со посебни образовни потреби со цел да се прилагодат на средината за учење без да ги модифицираат стандардите на наставните програми на курсот.

Учениците со посебни образовни потреби кои добиваат **модификации** на наставните програми на нивните индивидуални потреби, а наставниците се во можност да ги оценуваат на различни скали за оценување од другите ученици од редовното образование.

И адаптациите и модификациите им помагаат на учениците со посебни образовни потреби во нивното образование.

Слајд 5

Промените и адаптациите направени за ученици со аутизам поддржуваат многу други ученици во училищата кои имаат дополнителни потреби или ако доаѓат од различна јазична средина. Многу од овие пристапи, исто така, ќе им помогнат на учениците кои имаат високи нивоа на вознемиреност, невролошки состојби (како АДХД) или други проблеми со менталното здравје. Наставниците ќе имаат корист, бидејќи ученикот ќе биде посигурен и самостоен со своето учење со што нема да има потреба од поголема индивидуална поддршка.

Слајд 6

За да дознаете повеќе за структурираните методи што се користат во АВА и во TEACCH, можеби ќе сакате да се повикате на следниве веб-страници:

<https://www.autismspeaks.org/applied-behavi-analysis-aba-0>

<https://www.autism.org.uk/about/strategies/teacch.aspx>

Слајд 9

Важно е да се запамети дека минимизирањето на структурата не е цел. Учениците ќе доживеат успех заради примената на структурата. Со намалувањето на структурата постои ризик да се изгубат дотогашните постигнувања. Аналогија би бил ученик кој не чита добро, но потоа му се даваат наочари и одеднаш може да читаат подобро. Тогаш не би ги тргнале наочарите само затоа што сега можат да ги прочитаат и мислите дека веќе нема да им требаат.

Слајдови 11 и 12

Визуелните распореди го намалуваат нивото на вознемиреност кај децата со аутизам, а со тоа се намалува можната појава на предизвикувачки однесувања, со обезбедување на структурата за организирање и предвидување на дневни и неделни настани.

Визуелните распореди му помагаат на ученикот да **премине независно** помеѓу активности и околина, кажувајќи им каде треба да одат понатаму.

Визуелните распореди се засноваат на „прво-тогаш“ стратегија; тоа е, „ **прво** правиш ____, **тогаш** правиш ____“, наместо пристап „ако-тогаш“ (т.е., „ **ако** правиш ____, **тогаш** можеш да направиш ____“). Различни деца ќе бараат различни нивоа на информации со цел да се намали вознемиреноста. Ова не се заснова на нивните академски способности. Некои ученици се лесни и поприлагодливи - на другите ќе им требаат големи количини на детали за нивниот ден. Запомнете дека секое дете со аутизам е различно.

Осигурете се дека ги отстранувате завршените активности, така што ученикот има чувство за достигнување и завршување. Тогаш е јасно која активност е следна.

Колку од вас прецртуваат ставки на список или календар? Како се чувствувате кога ќе го направите тоа?

Слајд 13

Работен систем покажува како да се заврши задача или активност. Работниот систем визуелно ја дели задачата на фази кои се изводливи и имаат смисла со што се охрабрува развојот на независноста кај учениците.

Запомнете: чекор по чекор

- Приоритети, не обидувај се да го научиш детето повеќе од една нова работа
- Организирајте задачи за учениците да знаат што да прават и колку; обезбедете начин учениците да видат како напредуваат, да знаат кога ќе завршат и да разберат што е следно.
- Задачите се ставаат во низа преку работниот систем.
- Работните системи се индивидуализираат според нивото на разбирање (предмети, системи за поврзување, пишани системи како што се списоците „да се направи“).
- Работните системи можат да се користат за индивидуална / независна и групна работа.
- Завршете со наградувачка активност за да го мотивирате или да го намалите стресот кај ученикот, доколку е потребно.

Слајд 14

Обезбедете голем број на визуелно структурирани задачи, секој зачуван во послужавник или папка. Работниот систем ќе покаже на децата со кои се задачите што се очекуваат да ги направи во оваа лекција, и по кој редослед. Повторно ова е претставено од лево на десно (истот редослед како печатење). Задачите се наредени од лево (или на полиците) и се идентификуваат со слики (што може да се однесуваат на интересите на детето). Трака за лепење (лепенка) на клупата овозможува да залепите соодветни слики за задачите што се планирани за лекција (работа на системот).

Преземајќи ја почетната слика, детето ја поврзува со задача со иста слика, ја комплетира таа задача, ја става задачата на десно како „завршена“.

Ова продолжува сè додека последната картичка на лентата не покаже нова, а можеби и наградна активност, на пр. Компјутер.

Со визуелната поддршка, детето може повторно да се врати на задачата, ако му треба помош во разбирањето - земајќи го тоа, прегледувајќи, реагирајќи и сеќавајќи се. Дури и може да се врати повторно и повторно, ако е потребно.

НЕ претпоставувајте дека учениците го разбираат се она што им е кажано. Многу често не разбираат. Размислете за сите визуелни знаци кои се природни (гестови, движењата на телото, изрази на лицето, активности на другите деца ....). Учениците може да промашат многу од овие невербални знаци на комуникација.

Важно е да се разбере стилот на визуелно учење на детето и како тие ги преземаат информациите, обработуваат информации и да изразат разбирање, а потоа да ги обезбедат дополнителните визуелни работи што им се потребни на овие ученици.

Слајд 16

Повеќето деца ќе можат да следат упатства, како што се, „отворете ги книгите, напишете го датумот и насловот - не заборавајте да го потцртате и потоа започнете со собирање“. Сепак, многу деца со аутизам би можеле да имаат корист од тоа да имаат пишана чек листа со задачи.

Слајд 21

Користете семантички мапи, дијаграми и мрежни приказни за да му помогне да создаде јасен пат за неговото пишување и кои информации се важни. Повеќето ученици со АСД сметаат дека сите факти се важни, и можат да имаат потешкотии со главните идеи и придружните детали.

Користете урнек (или Рамка за пишување) на почетокот за да може ученикот да започне да работи. Оваа стратегија, исто така, му дава конкретни информации за тоа какви се вашите очекувања за тоа што треба да напише.

Дајте пример за тоа како сакате да изгледа. Ова ќе му помогне на ученикот да го разбере она што го очекувате од него.

Бидете специфични (колку параграфи со колку реченици во секој параграф) за секоја задача дадена така што ученикот точно знае што треба да направи и кога ќе знае дека ја завршил задачата.

Или размислете за користење софтвер за пишување или диктат за да помогнете во идеите на ученикот во писмена форма. Честопати, бидејќи не го сакаат самиот процес на пишување за учениците е пречка за работа.

Слајд 32

Прашајте ги учесниците што ќе се постигне со соодветно прилагодено опкружување за учење. Разговарајте за секој од сините „меури“.

Слајд 33

Бидете свесни дека она што многу ученици можат да го „усогласат“ ќе биде многу тешко за детето со аутизам и нивните сетилни разлики. Обидете се да запомнете како би можело да биде нивното искуство од околината во училищата и соодветно да се прилагодете.

Слајд 34

Јасно дефинирање на правила и очекувања во рамките на училницата може да му помогне на ученикот добро да се среди и да биде подготвен за учење. Овие правила и очекувања можат да бидат упатени и посочени кога е потребно.

Слајд 35

Разговарајте во мали групи за соодветните исходи на учење за вашите ученици. Важно е да се запамети дека целите на учење не треба да бидат само академски, туку и да помогнат да се подготви детето за живот надвор од светот на образованието.

Модул 5 Модификации и адаптации (Посебни училишта)

Слајд 3

Оваа презентација ќе опфати 4 клучни области: Наставни методи кои се ефективни за децата со аутизам, прашања во врска со содржината на она што се предава, адаптации кои се корисни за околината за учење и идеите во врска со проценката на резултатите од учењето. Овие области се опфатени индивидуално во презентацијата. Погледнете го горниот десен агол за соодветната етикета за да знаете каков аспект на содржината се покрива.

Запомнете да потенцирате дека постои голема разлика во способноста кај децата со аутизам. Некои може да бараат повеќе адаптации во училницата и наставните програми од другите. Не секое дете ќе бара секоја од овие стратегии. Размислете внимателно за уникатните карактеристики на вашиот ученик. Споредете ги и прилагодете пристапи и стратегии колку што е потребно за да се намали вознемиреноста, да се промовира независност и да се зголеми потенцијалот.

Важно е да имате што поголем број реални примери на ресурси што можете да ги пренесете и да им ги покажете на учесниците на обуката.

Слајд 4

Адаптациите предвидуваат промени за учениците со посебни образовни потреби со цел да се прилагодат на средината за учење без да ги модифицираат стандардите на наставните програми на курсот.

Учениците со посебни образовни потреби кои добиваат **модификации** на наставните програми на нивните индивидуални потреби, а наставниците се во можност да ги оценуваат на различни скали за оценување од другите ученици од редовното образование.

И адаптациите и модификациите им помагаат на учениците со посебни образовни потреби во нивното образование.

Слајд 5

Промените и адаптациите направени за ученици со аутизам поддржуваат многу други ученици во училницата кои имаат дополнителни потреби или ако доаѓат од различна јазична средина. Многу од овие пристапи, исто така, ќе

им помогнат на учениците кои имаат високи нивоа на вознемиреност, невролошки состојби (како АДХД) или други проблеми со менталното здравје. Наставниците ќе имаат корист, бидејќи ученикот ќе биде посигурен и самостоен со своето учење со што нема да има потреба од поголема индивидуална поддршка.

Слајд 6

За да дознаете повеќе за структурираните методи што се користат во АВА и во ТЕАСЧН, можеби ќе сакате да се повикате на следниве веб-страници:

<https://www.autismspeaks.org/applied-behavi-analysis-aba-0>

<https://www.autism.org.uk/about/strategies/teacch.aspx>

Слајд 9

Важно е да се запамети дека минимизирањето на структурата не е цел. Учениците ќе доживеат успех заради примената на структурата. Со намалувањето на структурата постои ризик да се изгубат дотогашните постигнувања. Аналогија би бил ученик кој не чита добро, но потоа му се даваат наочари и одеднаш може да читаат подобро. Тогаш не би ги тргнале наочарите само затоа што сега можат да ги прочитаат и мислите дека веќе нема да им требаат.

Слајдови 11 и 12

Визуелните распореди го намалуваат нивото на вознемиреност кај децата со аутизам, а со тоа се намалува можната појава на предизвикувачки однесувања, со обезбедување на структурата за организирање и предвидување на дневни и неделни настани.

Визуелните распореди му помагаат на ученикот да **премине независно** помеѓу активности и околина, кажувајќи им каде треба да одат понатаму.

Визуелните распореди се засноваат на „прво-тогаш“ стратегија; тоа е, „**прво** правиш ____, **тогаш** правиш ____“, наместо пристап „ако-тогаш“ (т.е., „**ако** правиш ____, **тогаш** можеш да направиш ____“). Различни деца ќе бараат различни нивоа на информации со цел да се намали вознемиреноста. Ова не се заснова на нивните академски способности. Некои ученици се лесни и поприлагодливи - на другите ќе им требаат големи количини на детали за нивниот ден. Запомнете дека секое дете со аутизам е различно.

Осигурете се дека ги отстранувате завршените активности, така што ученикот има чувство за достигнување и завршување. Тогаш е јасно која активност е следна.

Колку од вас прецртуваат ставки на список или календар? Како се чувствувате кога ќе го направите тоа?

Слајд 13

Работен систем покажува како да се заврши задача или активност. Работниот систем визуелно ја дели задачата на фази кои се изводливи и имаат смисла со што се охрабрува развојот на независноста кај учениците.

Запомнете: чекор по чекор

- Приоритети, не обидувај се да го научиш детето повеќе од една нова работа
- Организирајте задачи за учениците да знаат што да прават и колку; обезбедете начин учениците да видат како напредуваат, да знаат кога ќе завршат и да разберат што е следно.
- Задачите се ставаат во низа преку работниот систем.

- Работните системи се индивидуализираат според нивото на разбирање (предмети, системи за поврзување, пишани системи како што се списоците „да се направи“).
- Работните системи можат да се користат за индивидуална / независна и групна работа.
- Завршете со наградувачка активност за да го мотивирате или да го намалите стресот кај ученикот, доколку е потребно.

Слајд 14

Обезбедете голем број на визуелно структурирани задачи, секој зачуван во послужавник или папка. Работниот систем ќе покаже на децата со кои се задачите што се очекуваат да ги направи во оваа лекција, и по кој редослед. Повторно ова е претставено од лево на десно (истот редослед како печатење). Задачите се наредени од лево (или на полиците) и се идентификуваат со слики (што може да се однесуваат на интересите на детето). Трака за лепење (лепенка) на клупата овозможува да залепите соодветни слики за задачите што се планирани за лекција (работа на системот).

Преземајќи ја почетната слика, детето ја поврзува со задача со иста слика, ја комплетира таа задача, ја става задачата на десно како „завршена“.

Ова продолжува сè додека последната картичка на лентата не покаже нова, а можеби и наградна активност, на пр. Компјутер.

Со визуелната поддршка, детето може повторно да се врати на задачата, ако му треба помош во разбирањето - земајќи го тоа, прегледувајќи, реагирајќи и сеќавајќи се. Дури и може да се врати повторно и повторно, ако е потребно.

НЕ претпоставувајте дека учениците го разбираат се она што им е кажано. Многу често не разбираат. Размислете за сите визуелни знаци кои се природни (гестови, движењата на телото, изрази на лицето, активности на другите деца ....). Учениците може да промашат многу од овие невербални знаци на комуникација.

Важно е да се разбере стилот на визуелно учење на детето и како тие ги преземаат информациите, обработуваат информации и да изразат разбирање, а потоа да ги обезбедат дополнителните визуелни работи што им се потребни на овие ученици.

Слајд 20

Профил кој ги утврдува активностите или други зајакнувачи кои ученикот ги преферира може да биде од корист. Овој список „сака и не сака“ може да се развие со помош на семејството и да се сподели со вработените во училиштата.

Учениците со аутизам може да не се мотивирани од генерални мотиватори како што е случај со другите ученици. Тие можеби претпочитаат книги на факти околу нивните омилени интереси, отколку фикција (на пример, сообраќај, коњи, итн.)

Слајд 21

Прашајте ги учесниците што ќе се постигне со соодветно прилагодено опкружување за учење. Разговарајте за секој од зелените „меури“.

Слајд 22

Потсетување - многу од овие идеи беа дискутирани во Модул 4.

Слајд 24

Визуелната структура може да се обезбеди со слика, фотографија, текст или вистински предмет - во зависност од способноста на лицето и нивото на стрес.

Слајд 25

Запомнете дека употребата на визуелни упатства треба да биде цело време, не само кога тие се под стрес (треба да биде вообичаен начин на работа). Визуелните пораки се полесно разбирливи за учениците со аутизам - сепак, ние честопати сè уште премногу користиме вербални упатства. Ако сакате, можете да споделите примери на визуелни поддржувачи за да ги видат учесниците.

Слајд 27

Забележете колку е јасно да се разбере што да се прави со овие задачи - дури и без објаснување. Запомнете да направите задачи што е можно визуелно јасни и лесни за разбирање. Можеби ќе сакате да споделите неколку примери со учесниците.

Слајд 28

Разговарајте во мали групи за соодветните исходи на учење за вашите ученици. Важно е да се запамети дека целите на учење не треба да бидат само академски, туку и да помогнат да се подготви детето за живот надвор од светот на образованието.

Модул 6 Предизвикувачко однесување (Посебни и редовни училишта)

Слајд 3

Прашајте ја публиката кои однесувања ги сметаат за предизвикувачки. Откако сите ќе се согласат дека ова се навистина предизвикувачки, а можеби и додале дополнителни однесувања на списокот - тогаш замолете ја публиката да крене рака ако направиле едно или повеќе од овие однесувања во изминатите 4 недели. Зошто го сториле ваквото однесување? Која беше причината?

Слајд 4

Повеќето од нас имаат капацитет да се вклучат во предизвикувачко однесување. Тоа е повеќе веројатно да се случи ако сме под голем стрес, во ситуации каде што се чувствуваат дека немаат вештини или ресурси да се справат, или, ако не се чувствуваат поврзани со оние што се во интеракција.

Слајд 6

Однесувањето може да има пошироки ефекти врз луѓето отколку што можеме да сфатиме. Прашајте ги учесниците дали можат да мислат на какви било други ефекти што може да ги има предизвикувачкото однесување.

Слајд 7

Запознајте ги учесниците со аналогијата на мразот на Ерик Шоплер . Однесувањето на површината (над линијата на водата) е она што го гледаме, но често има и поголеми теми што не се однесуваат на нив. За повеќе информации за тоа како да го користите пристапот, видете на <https://www.teachertoolkit.co.uk/2017/11/20/intervention-1/>

Слајд 8

Прашајте ги учесниците колку тие самите се чувствуваат способни да се справат со барањата и новите ситуации, доколку имаа долг период на лишување од спиење или стрес.

Слајд 9

Прашувате: **Што би правеле кога ќе ги видите тие однесувања?**

Учесниците имаат тенденција да даваат решенија само врз основа на тоа како изгледа однесувањето (топографијата). Тогаш објаснувате дека вака биле спроведени интервенциите - воведување на следниот слајд.

Слајд 10

Честопати, ние само се фокусираме на какво однесување е видливо без да истражиме зошто однесувањето навистина се случува („врвот на ледениот брег“). Ако само го запреме ова површно однесување, веројатно е дека ќе се појават уште поголеми проблеми, бидејќи вистинските основни проблеми не се решени. Со ледениот брег, ако го расчистиме видливиот дел од мразот - исчезна ли ледениот брег? Не, подрачјето под површината сега се искачува нагоре.

Слајд 11

Лицето кое сака внимание веднаш ќе го добие веднаш, ако тој или таа покажува негативно однесување, а преку позитивно однесување тоа е помалку веројатно. Затоа, секогаш мора да застанеме и да **ВИДИМЕ КОЈА Е ФУНКЦИЈАТА НА ОДНЕСУВАЊ ЕТО**. Мора да запомниме дека секое однесување е форма на комуникација. Треба потоа да одлучиме како да одговориме.

Слајд 12

Гледајќи ги примерите од слајд 9, прашајте ги учесниците: Што ви кажува ова? Што може да заклучиш од неколку примери?

Некои одговори би можеле да бидат: можете да дознаете за контекстот, причината, целта, она што детето го добива од однесувањето.

Слајд 13

Важно е да се тргне од претпоставката дека во повеќето случаи предизвикувачкото однесување значи нешто, имајте на ум дека детето не прави избор да се однесува така и не е својствено лош или непослушен . **Признајте дека понекогаш може да се чувствувате (на наставникот) дека тие манипулираат со нас и намерно избираат да се однесуваат на одреден начин.**

Слајд14

Дајте примери и објаснете како аутистичните дефицити (социјална интеракција, комуникација, флексибилноста на мислата, однесувањето и сензорни теми) влијаат врз причината за видливото однесување што го гледаме на површината. Затоа однесувањето служи на функција и цел - тоа му значи нешто на личноста.

Слајд15

Ова се идеите на кои ќе се фокусираме во остатокот од презентацијата. Позитивните поддршка во однесувањето се фокусираат на превенцијата. Ако се фокусираме само на последиците од однесувањето, нема да бидеме во можност да го решиме. Справувањето со последици или казнување за деца со аутизам не се занимава со причината за однесувањето. Ние треба да го превенираме однесувањето со помош на превентивни пристапи.

Слајд 17

Ова е пример каде што детето е со користење на истото однесување за три различни цели – избегнување на активност, добивање на внимание и добивање на авто стимулација.

Ние треба обрратиме внимание на сите овие функции и да имаме различни интервенции за различни ситуации или функции.

Слајд 18

Ова е дете кое користи различни однесувања кои имаат иста функција - привлекува внимание - затоа треба да испланираме една интервенција.

Слајд 21

Прашајте ги учесниците: Кои фактори се појавиле непосредно пред однесувањето, а може да играат улога/ влијаат врз тоа однесување? (на пр. биолошки причини - умор, жед, итн. Социјална - многу луѓе, различни наставници, училишното опкружување/ средина - бучава, мириси и сл.)

Настани од опкружувањето, антецеданти, однесување и последици се четирите елементи што се анализираат при спроведување на функционална проценка на однесувањето.

Слајдови 22 и 23

За оваа активност ќе биде потребна хартија.

Идентификувајте соодветно видео што покажува приказ на борбената сцена, како што е овој пример од филмот Бриџит Џонс: <https://www.youtube.com/watch?v=gBvOHpNhsw0> или сличен клип од телевизиско шоу. Бидете сигурни дека нема ништо непристојно или навредливо во видеото. Пуштете го клипот за прв пат. Во дискусија со учесниците, дефинирајте го однесувањето, одлучете кој тип на проценка би бил корисен и како би го снимале тоа на табелата ABC. Работејќи во парови, пуштете го видеото втор пат и пополнете ја табелата ABC за забележаното однесување. Објаснете им на учесниците дека овој пристап треба да се користи доколку забележале некој инцидент. Ако тие не биле сведоци на инцидентот и интервјуираат некој за тоа што се случило, тогаш би било соодветно да се користат методите MAS или FAST за да се испита однесувањето подлабоко.

Слајд 24

Овој слајд укажува на тоа што треба да биде вклучено во планот за поддршка на однесувањето.

Слајд 25

Стратегији за интервенции се реактивни стратегии.

Слајд 26

Дајте конкретен пример за тоа кога би можеле да ја користите оваа техника и какви се последиците.

Слајд 27

Осигурете се дека дадените примери се релевантни за публиката (редовни и посебни училишта).

Слајд 28

Пика е компулзивно однесување да се јадат материи или предмети кои не се за јадење.

Слајд 30

Многу од методите и стратегиите што се дискутираат можат да се најдат во претходните модули.

Слајд 31

Овој слајд само ги воведува стратегиите кои подетално се објаснети во следните слајдови.

Слајд 33

Ако сакате, можете да додадете и други примери.

Слајд 34

Запомнете дека може да има спротивставување на тешка задача. Изградете доверба и усогласеност започнувајќи со 3 до 5 лесно остварливи задачи. Потоа, повторно поминете низ овој процес онолку пати колку што е потребно.

Слајд 35

На учениците им се даваат лесни задачи, а потоа им се дава позитивно засилување и охрабрување кога ќе ја завршат секоја мала задача, на пр. „Палците нагоре“. Потоа им се дава потешка задача каде е потребно повеќе напор. Ова може да се направи со сите задачи во училиште.

Слајд 37

Активност, како што е објаснето на слајдот.

Слајд 38

Разговарајте за важноста на предавање на она што е развојно и културно соодветно, НО, земајќи ги предвид разликите, разновидноста на децата со АСД - колку ја менуваме личноста и колку се менуваме самите себе и околината. Запомнете дека не можете да го промените аутизмот и ние мора да бидеме подготвени да направиме адаптации, како и детето. Бидете сигурни дека детето има вештини да се однесува на алтернативен начин.

Слајд 39

Важно е да се научат и очекуваното и алтернативно однесување. Запомнете го мапирањето на социјалното однесување од Модул 3 .

Слајдови 41 и 42

Овие слајдови ја сумираат содржината.

Додаток 1

Транскрипт: Размена на слики видео

Ќе ви ги објаснам и демонстрирам многу кратко првите четири фази на комуникација со користење на размена на слика . Ова е првата фаза . Со првата фаза, всушност, треба да имате мотиватор во овој случај ќе биде јаболко . Јас сум многу мотивиран од храна . Ќе го покажам на детето. За првата фаза , кога се воведува механизам на размена на слика - треба да има две возрасни лица во просторијата, како би помогнале во овој процес . Еден возрасен ќе го држи мотиваторот и ќе се обиде да го „намами“ детето за да покаже интерес . Другиот возрасен ќе се обиде да го сопре во намерата да го земе јаболкото и всушност ќе го насочи на дадената слика . Тоа е слика на јаболко . Ќе правам размена . Доколку детето не ја земе сликичката, вие всушност можете да им помогнете - затоа другата личност е таму. Пробајте да комуницирате и да го кажете зборот на она што ќе го добие детето- именувајте „ Јаболко“ , во моментот додека се одвива размената . Јас ќе ти го покажам тоа повторно . Сакам јаболко, тогаш земи ја картичката . Именувајте " Јаболко " . Тоа е фаза 1 .

Сега ќе ја објасниме втората фаза . Втората фаза всушност вклучува патување. Така, сега разбираам дека овој симбол значи јаболко, ми помага да добијам јаболко. Но, детето всушност треба да го однесе сега во друг дел од просторијата што значи дека патува на одредено растојание. Може да биде преку масата. Треба да биде околу еден до два метри барем далеку. Важно е да го соопштите зборот како што ја правите размената. Ова е да му помогнеме на детето да разбере дека сето ова вклучува комуникација и се надевам дека ќе ги запомне зборовите. Многу родители се загрижени дека ако правите размена на слики, детето нема да научи да зборува. Откривме дека тоа не е точно. Всушност, гледањето на зборовите визуелно му помага на детето да ги разбере сите овие симболи и зборови што се одвиваат во главата.

Потоа следува фаза три . Тоа е чекор за диференцијација. Значи, тука имам два симбола - има еден за банана. Сакам јаболко. Морам да знам што значат овие симболи. И знам дека сакам јаболко, па затоа ќе одберам, всушност, да избирам слика од јаболко за размена. Во третата фаза, тие треба да можат да го сторат правилно, а не само да соберат какви било случајни картички или слики кои се понудени. Тие всушност треба да идентификуваат каква е сликата и дека таа мора да биде од нешто што сакаат да го имаат.

Последната фаза што ќе ви ја покажам денес е фаза четири и четвртата фаза е всушност користење на нешто што се нарекува реченица - и оваа ја има реченицата „Јас сакам“. „Јас сакам“ е голем мотиватор за повеќето ученици. Ова е како тие ќе зборуваат. Со учењето да зборуваат, прво ќе покажат дека сакаат нешто. Повторно имате диференцијација и можете да го зголемите бројот на симболи бидејќи тие се поудобно и самоуверено ги користат системите за размена на слики. Јас сакам „јаболко“, па затоа ќе го ставам заедно во таа реченица во лентата. Тоа ќе го направам тоа самостојно за почеток. Можеби треба да направите „рака врз рака“ како возрасен на ученикот за да им помогнете да ја направат првата реченица на лента, а можеби и ја имате на

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

таблата како ова. Можеби имате повеќе симболи внатре кои ќе ви ги покажам подоцна. Почетокот треба да биде многу едноставен, иако - само помеѓу двата симбола. Еве Јаболко. Ќе го разменам тоа и важно е да прочитам што вели реченицата. Така, возрасниот вели „Јас сакам јаболко“. Ја добивам мојата награда - затоа е многу мотивирачки. Како што децата го усвојуваат значењето на симболите, можете да ја зголемите сложеноста на книгата и да ја наредите на кој било начин што сакате. Ова е многу напредно - многу комплицирано. Има многу различни зборови тука - многу работи што се мотивирачки за ученикот. Важно е кога разменуваат дека ученикот навистина го добива она што го бара. Навистина е важно тие да ја видат моќта на јазикот..

Додаток 2

Транскрипт: Едноставен знаковен јазик

Здраво - ние ќе вежбаеме некои знаци на Макатон, па ќе го направам секој знак двапати

Здраво

Погледни

Чао

Јади

Ви благодарам

Книга

Тоалет

Мама (мајка)

Пиј

Тато (татко)

Школо

Застани

Автобус

Дома

Автомобил

Наставник

Седи

Бисквит

Сега - Следно

Молив

Хартија

Што

Каде

Кој

Кога

Меурчиња

Игра

Зошто

Дојди овде

Застани

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Тивко
Овошје

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein